

Η σχέση ανάμεσα στη ΔΕΠ-Υ και τη νεανική παραβατικότητα: ο ρόλος του αυτοελέγχου

Κατερίνα Μανιαδάκη, PhD

Αναπλ. Καθηγήτρια, Τμήμα Κοινωνικής Εργασίας, Τ.Ε.Ι. Αθήνας

Διευθύντρια Ψυχολογικού Κέντρου «ΑΡΣΗ»

Περίληψη

Η αύξηση της παραβατικότητας των ανηλίκων τις τελευταίες δεκαετίες αποτελεί ένα κοινωνικό φαινόμενο που απασχολεί διεθνώς επιστήμονες διαφόρων ειδικοτήτων. Έχουν εντοπιστεί πολλοί κοινωνικοί παράγοντες οι οποίοι επηρεάζουν την εκδήλωση παραβατικής συμπεριφοράς στους νέους. Ωστόσο δεν οδηγούνται όλοι οι νέοι στην παραβατικότητα στο πλαίσιο αντίξοων κοινωνικών συνθηκών. Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει λοιπόν η μελέτη ορισμένων ατομικών χαρακτηριστικών τα οποία καθιστούν κάποια άτομα πιο ευάλωτα στην εκδήλωση παραβατικής συμπεριφοράς όταν βρεθούν σε ανάλογες ψυχοκοινωνικές συνθήκες.

Στο πλαίσιο αυτό, ο αυτοέλεγχος κατέχει κεντρικό ρόλο. Υπάρχουν κοινωνιολόγοι οι οποίοι υποστηρίζουν πως ο μειωμένος αυτοέλεγχος αποτελεί ουσιαστικά την αφετηρία της διαδρομής προς την παραβατική συμπεριφορά. Το επίπεδο αυτοελέγχου του ατόμου διαμορφώνεται κατά τη διάρκεια της προσχολικής ηλικίας, επηρεάζεται τόσο από γενετικούς όσο και από περιβαλλοντικούς παράγοντες και παραμένει σχετικά σταθερό μετά την ηλικία των 8 ετών.

Η ΔΕΠ-Υ αποτελεί κατεξοχήν διαταραχή του αυτοελέγχου καθώς η αδυναμία αναστολής των αυθόρμητων ακατάλληλων αντιδράσεων αποτελεί, σύμφωνα με την πλειονότητα των ειδικών, τον πυρήνα της διαταραχής. Από την άλλη πλευρά, έχει τεκμηριωθεί ευρέως σε πληθώρα τόσο αναδρομικών όσο και προοπτικών ερευνών η συχνή ύπαρξη ΔΕΠ-Υ σε άτομα με παραβατική συμπεριφορά αλλά και η εκδήλωση παραβατικής συμπεριφοράς από εφήβους και ενήλικες με ΔΕΠ-Υ.

Στην παρούσα εισήγηση επιχειρείται η παρουσίαση του μηχανισμού μέσω του οποίου η διαταραχή του αυτοελέγχου στα άτομα με ΔΕΠ-Υ μπορεί να συμβάλλει σημαντικά στην εκδήλωση παραβατικής συμπεριφοράς. Δεδομένου ότι τα πρωτογενή συμπτώματα της ΔΕΠ-Υ δεν λειτουργούν αυτοτελώς και νομοτελειακά,

παρουσιάζονται επίσης οι παράγοντες οι οποίοι μπορούν να λειτουργήσουν αντισταθμιστικά και να αποτρέψουν την πορεία του εφήβου με ΔΕΠ-Υ προς την παραβατικότητα. Τέλος, τονίζεται ο ρόλος της πρώιμης παρέμβασης κατά την προσχολική ηλικία στην εξέλιξη της συμπεριφοράς του ατόμου με ΔΕΠ-Υ σε σχέση με τους κοινωνικούς κανόνες.